

Sygnatura akt I C 178/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 marca 2023 r.

Sąd Okręgowy w Sieradzu – Wydział I Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Dagmara Kos

Protokolant: Iwona Bartel

po rozpoznaniu w dniu 17 lutego 2023 roku w Sieradzu na rozprawie

sprawy z powództwa A. D. i S. D.

przeciwko Bankowi (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G.

o zapłatę i ustalenie ewentualnie o zapłatę

- zasądza od pozwanego Banku (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. łącznie na rzecz powodów A. D. i S. D. kwotę 147.829,22 (sto czterdzieści siedem tysięcy osiemset dwadzieścia dziewięć złotych dwadzieścia dwa grosze) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 22 marca 2021 r. do dnia zapłaty,
- ustala, że nie istnieje stosunek prawny wynikający z umowy kredytu nr (...) zawartej w dniu 22 września 2006 r. pomiędzy A. D. i S. D. a (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w G.,
- zasądza od pozwanego Banku (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. łącznie na rzecz powodów A. D. i S. D. kwotę 7.434,00 (siedem tysięcy czterysta trzydzieści cztery) złote z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów procesu w tym kwotę 5.400,00 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,
- zasądza od pozwanego Banku (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Sieradzu kwotę 3.123,84 (trzy tysiące sto dwadzieścia trzy złote osiemdziesiąt cztery grosze) tytułem zwrotu kosztów procesu wyłożonych tymczasowo przez Skarb Państwa.

Sygn. akt I C 178/21

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 13 lutego 2020 r. skierowanym do Sądu Rejonowego w Łasku powodowie A. D. i S. D. wnieśli o zasądzenie solidarnie na ich rzecz od pozwanego Banku (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. kwoty 63.090,75 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 31 października 2018 r. do dnia zapłaty tytułem nienależnie pobranych przez pozwanego rat kapitałowo – odsetkowych w wyższej wysokości niż rzeczywiście powinni oni spłacić na podstawie umowy kredytu hipotecznego nr (...) w okresie od dnia 25 lutego 2010 r. do dnia 26 marca 2018 r. oraz zasądzenie solidarnie na ich rzecz od pozwanego kosztów postępowania według norm przepisanych w tym kosztów zastępstwa procesowego w podwójnej stawce oraz opłat skarbowych od pełnomocnictw w wysokości 34,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

(pozew- k.3-32)

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i o zasądzenie od powodów solidarnie na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych

wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty. Zgłosił też zarzut przedawnienia roszczenia powodów.

(odpowiedź na pozew- k.68-99)

Na rozprawach w dniach 2 grudnia 2020 r. i 16 marca 2021 r. przed Sądem Rejonowym w Łasku pełnomocnik powodów popierał powództwo a pełnomocnik pozwanego wnosił o oddalenie powództwa.

(protokoły skrócone rozpraw- k.250, k.368)

W piśmie procesowym z dnia 12 marca 2021 r. powodowie zmienili żądanie pozwu i wnosili o zasądzenie solidarnie na ich rzecz od pozwanego kwoty 63.090,75 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 31 października 2018 r. do dnia zapłaty tytułem nienależnie pobranych przez pozwanego rat kapitałowo – odsetkowych w wyższej wysokości niż rzeczywiście powinni oni spłacić w okresie od dnia 25 lutego 2010 r. do dnia 26 marca 2018 r. a ewentualnie wnosili oni o zasądzenie solidarnie na ich rzecz od pozwanego kwoty 147.829,22 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia następnego po dniu doręczenia pozwanemu odpisu niniejszego pisma do dnia zapłaty tytułem zwrotu nienależnych świadczeń w postaci rat kapitałowo – odsetkowych spełnionych przez powodów na rzecz pozwanego w okresie od dnia 25 marca 2011 r. do dnia 26 marca 2018 r. w związku z wykonywaniem umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 15 września 2006 r. z uwagi na bezwzględną nieważność tej umowy w całości oraz o ustalenie nieistnienia między stronami stosunku prawnego umowy kredytu hipotecznego w związku z nieważnością umowy kredytu hipotecznego nr (...) zawartej dnia 15 września 2006 r. pomiędzy powodami a pozwanym.

(pismo procesowe powodów- k.369-376)

Postanowieniem z dnia 19 kwietnia 2021 r. Sąd Rejonowy w Łasku dokonał sprawdzenia wartości przedmiotu sporu i ustalił ją na kwotę 147.829,22 zł, stwierdził swą niewłaściwość rzeczową i przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Sieradzu.

(postanowienie Sadu Rejonowego w Łasku- k.410)

Na rozprawie w dniu 28 stycznia 2022 r. pełnomocnik powodów popierał powództwo a pełnomocnik pozwanego wnosił o oddalenie powództwa.

(protokół rozprawy z dnia 28 stycznia 2022 r. na płycie CD 00:15:04 – 00:17:03- koperta k.689)

W piśmie procesowym z dnia 22 września 2022 r. pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i o zasądzenie od powodów solidarnie na jego rzecz zwrotu kosztów procesu w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

(pismo procesowe pozwanego- k.577-588)

W piśmie procesowym z dnia 28 listopada 2022 r. powodowie zmienili żądanie pozwu i wnosili o zasądzenie łącznie na ich rzecz od pozwanego kwoty 147.829,22 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia następnego po dniu doręczenia pozwanemu odpisu pisma modyfikującego powództwo z dnia 12 marca 2021 r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu nienależnych świadczeń w postaci rat kapitałowo – odsetkowych spełnionych przez powodów na rzecz pozwanego w okresie od dnia 25 marca 2011 r. do dnia 26 marca 2018 r. w związku z wykonywaniem umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 15 września 2006 r. z uwagi na bezwzględną nieważność tej umowy w całości oraz o ustalenie nieistnienia między stronami stosunku prawnego umowy kredytu hipotecznego w związku z nieważnością umowy kredytu hipotecznego nr (...) zawartej dnia 15 września 2006 r. pomiędzy powodami a pozwanym. Ewentualnie w przypadku nie uwzględnienia żądania głównego i uznania przez Sąd umowy zawartej przez strony za zgodną z prawem i mogącą dalej obowiązywać w kształcie pozbawionym zapisów abuzywnych wnosili oni o

zasądzenie łącznie na ich rzecz od pozwanego kwoty 63.090,75 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 31 października 2018 r. do dnia zapłaty tytułem nienależnie pobranych przez pozwanego rat kapitałowo – odsetkowych w wyższej wysokości niż rzeczywiście powinni oni spłacić w okresie od dnia 25 lutego 2010 r. do dnia 26 marca 2018 r.

(pismo procesowe powodów- k.646-647)

W piśmie procesowym z dnia 17 stycznia 2023 r. pozwany wniósł o oddalenie zmodyfikowanego powództwa w całości i o zasądzenie od powodów solidarnie na jego rzecz zwrotu kosztów procesu w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

(pismo procesowe pozwanego- k.667-671)

Na rozprawie w dniu 17 lutego 2023 r. pełnomocnik powodów popierał powództwo w zmodyfikowanym kształcie a pełnomocnik pozwanego wnosił o oddalenie powództwa.

(protokół rozprawy z dnia 17 lutego 2023 r. na płycie CD 00:02:42 – 01:10:25- koperta k.689)

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

W 2006 r. będący małżonkami pozostającymi w ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej powodowie A. D., która ma wykształcenie wyższe pedagogiczne i S. D., który ma wykształcenie wyższe techniczne, potrzebowali środków finansowych na budowę domu. Potrzebna im była na ten cel kwota około 180.000,00 zł i w celu jej pozyskania postanowili oni zaciągnąć kredyt. Powodowie sprawdzali możliwość zaciągnięcia kredytu w różnych bankach i stwierdzili, że (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w G., którego następcą prawnym jest pozwany, miał najkorzystniejszą ofertę kredytową, bo oferowany przez niego kredyt miał najniższe oprocentowanie i bank wymagał mniejszego zabezpieczenia kredytu niż inne banki i dlatego zdecydowali się na zawarcie umowy kredytu z tym bankiem.

(zeznania powodów: S. D.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 17 lutego 2023 r. 00:07:56 – 00:40:11- koperta k.689, A. D.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 17 lutego 2023 r. 00:40:11 – 01:00:07- koperta k.689, kserokopia wniosku kredytowego- k.157-160)

Przed zawarciem umowy kredytu powodowie byli na spotkaniach z pracownikiem banku około 3 razy. Na spotkaniach tych nie proponowano im zawarcia umowy kredytu złotówkowego, zaproponowano im jedynie zawarcie umowy kredytu indeksowanego kursem franka szwajcarskiego. Pracownik banku informował ich, że frank szwajcarski jest bardzo stabilną walutą a wahania jego kursu mogą być jedynie nieznaczne. Nie przedstawiał im informacji historycznej jak kształtował się kurs franka szwajcarskiego w poprzednich latach, mówił im jedynie, że w ostatnich 10 latach zmieniał się on minimalnie. Nie przedstawiał im też symulacji wskazującej jak będzie kształtował się ich zobowiązanie w przypadku wzrostu kursu waluty CHF. Powodowie nie byli też informowani w jaki sposób bank ustala własne tabele kursowe oraz nie wyjaśniano im czemu do wypłaty i spłaty kredytu bank będzie stosować dwa różne kursy.

(zeznania powodów: S. D.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 17 lutego 2023 r. 00:07:56 – 00:40:11- koperta k.689, A. D.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 17 lutego 2023 r. 00:40:11 – 01:00:07- koperta k.689)

W dniu 1 września 2006 r. powodowie złożyli wniosek o udzielenie kredytu na budowę domu. Wnioskowali w nim o przyznanie kredytu w kwocie 180.000,00 zł indeksowanego kursem CHF na okres 25 lat. Jako prawne zabezpieczenie spłaty kredytu zaproponowali hipotekę. Powodowie złożyli też wówczas oświadczenia na druku banku, że przedstawiono im ofertę kredytu hipotecznego w złotych polskich oraz, że wybierają kredyt w walucie obcej będąc uprzednio poinformowani o ryzykach związanych z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej a ponadto, że zostali poinformowani o ryzyku stopy procentowej przypadku kredytów o zmiennej stopie procentowej.

(zeznania powodów: S. D.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 17 lutego 2023 r. 00:07:56 – 00:40:11- koperta k.689, A. D.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 17 lutego 2023 r. 00:40:11 – 01:00:07- koperta k.689, kserokopia wniosku kredytowego- k.157-160, kserokopie oświadczeń- k.162-163)

Umowę kredytu powodowie zobaczyli po raz pierwszy na ostatnim spotkaniu w banku, na którym mieli ją podpisać. Gdy przybyli oni do banku, umowa była gotowa do podpisu. Powodowie czytali umowę przed podpisaniem. Powodowi wydawało się wówczas, że ją rozumie a powódka czytała ją jedynie pobieżnie, zwracając uwagę na najważniejsze dla niej rzeczy. W czasie zawierania umowy powodowie nie wiedzieli ile wynosi saldo ich zobowiązania w walucie CHF.

(zeznania powodów: S. D.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 17 lutego 2023 r. 00:07:56 – 00:40:11- koperta k.689, A. D.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 17 lutego 2023 r. 00:40:11 – 01:00:07- koperta k.689, kserokopia wniosku kredytowego- k.157-160)

W dniu 22 września 2006 r. powodowie zawarli z (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w G. umowę kredytu nr (...). Zgodnie z § 1 ust. 1 części szczególnej tej umowy bank udzielił im kredytu w kwocie 183.804,00 zł indeksowanego kursem CHF na warunkach określonych w umowie, a kredytobiorcy zobowiązali się do wykorzystania kredytu zgodnie z postanowieniami umowy, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w terminach oznaczonych w umowie oraz zapłaty bankowi prowizji, opłat i innych należności wynikających z umowy. Na kwotę kredytu składały się: kwota pozostawiona do dyspozycji kredytobiorców w wysokości 180.000,00 złotych polskich, przeznaczona na realizację celu określonego w umowie oraz koszty z tytułu ubezpieczenia od ryzyka utraty pracy w wysokości 2.162,40 złotych polskich oraz koszty z tytułu opłaty sądowej należnej za wpis hipoteki w wysokości 200,00 złotych polskich oraz koszty z tytułu ubezpieczenia na życie i ubezpieczenia na wypadek całkowitej niezdolności do pracy spowodowanej nieszczęśliwym wypadkiem w wysokości 1.441,60 złotych polskich. W dniu wypłaty saldo kredytu miało być wyrażone w walucie, do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty, do której indeksowany jest kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17, następnie saldo walutowe miało być przeliczane dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży waluty, do której indeksowany jest kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. opisanej szczegółowo w § 17. Jak wynikało z § 17 ust. 1 części ogólnej umowy do rozliczania transakcji wypłat i spłat kredytów stosowane miały być odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku obowiązujące w dniu dokonania transakcji. Z § 17 ust. 2 części ogólnej umowy wynikało, że kursy kupna określono jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna a z § 17 ust. 3 części ogólnej umowy, że kursy sprzedaży określono jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży. W myśl § 17 ust. 4 części ogólnej umowy do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. miały być stosowane kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę (...) Bank S.A. Stosownie do § 17 ust. 5 części ogólnej umowy obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku miały być określane przez Bank po godz. 15.00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane w siedzibie Banku oraz publikowane na stronie internetowej (...) Banku S.A. Zgodnie z § 1 ust. 2 w zw. z § 3 części szczególnej umowy kredyt przeznaczony miał być na pokrycie części kosztów budowy domu mieszkalnego na działce nr (...) położonej w C..

(bezsporne, kserokopia umowy- k.29-37)

Zgodnie z § 2 ust. 1 i 2 części szczególnej umowy oprocentowanie kredytu na dzień sporządzenia umowy wynosiło 3,850 % w skali roku i stanowiło sumę następujących pozycji: marży banku niezmiennej w okresie trwania umowy w wysokości 1,530 % oraz aktualnie obowiązującego indeksu L3 oraz 0,95 punktu procentowego do czasu przedstawienia w banku odpisu z księgi wieczystej dla nieruchomości zawierającego prawomocny wpis hipoteki na rzecz banku oraz prawa kredytobiorców do nieruchomości i niezawierającego niezaakceptowanych przez bank obciążeń. Po tym oprocentowanie kredytu miało zostać obniżone o 0,95 punktu procentowego.

(bezsporne, kserokopia umowy- k.29-37)

Jak wynikało z § 8 ust. 1 części ogólnej umowy oprocentowanie kredytu było zmienne i ulegało zmianie w tym samym dniu kalendarzowym, w jakim nastąpiła wypłata I transzy kredytu najbliższego miesiąca po zmianie indeksu L3.

(bezsporne, kserokopia umowy- k.29-37)

Zgodnie z § 3 ust. 2 części szczególnej umowy w zw. z § 13 ust. 9 części ogólnej umowy jako prawne zabezpieczenie spłaty kredytu ustanowiono: hipotekę kaucyjną w złotych polskich do kwoty stanowiącej 170 % kwoty kredytu wpisaną w księdze wieczystej prowadzonej dla nieruchomości położonej w C., cesję na rzecz banku wierzytelności z tytułu umowy ubezpieczenia nieruchomości, ubezpieczenie od ryzyka utraty stałego źródła dochodu wskutek utraty pracy w (...) S.A. z siedzibą w W..

(bezsporne, kserokopia umowy- k.29-37, wydruk z księgi wieczystej- k.48-53)

Zgodnie z § 1 ust. 3 części szczególnej umowy kredyt miał być wykorzystywany w transzach. Jak wynikało z § 7 ust. 1 części ogólnej umowy wypłata każdej transzy kredytu miała nastąpić w terminie nie dłuższym niż 5 dni roboczych po spełnieniu warunków określonych w § 4 umowy i otrzymaniu przez bank wniosku o wypłatę sporządzonego prawidłowo przez kredytobiorców na formularzu bankowym a jeżeli umowa zostanie zawarta poza lokalem przedsiębiorstwa banku wypłata miała nastąpić nie wcześniej niż po upływie 10 dni od dnia jej zawarcia. W myśl § 4 części szczególnej umowy warunkiem wypłaty I transzy kredytu było złożenie wniosku o wypłatę I transzy kredytu, przedstawienie cesji praw z polisy ubezpieczenia od ryzyka utraty stałego źródła dochodu wskutek utraty pracy, złożenie w banku oświadczenia uprawnionego do nieruchomości o ustanowieniu hipoteki na rzecz banku, złożenie przez kredytobiorców w banku wypełnionej deklaracji (...) podpisanej przez podatnika, podpisanie oświadczenia przez kredytobiorców o poddaniu się egzekucji zgodnie z przepisami prawa bankowego, przedstawienie podpisanej Deklaracji Objęcia Ochrona Ubezpieczeniową w ramach umowy ubezpieczenia zawartej pomiędzy G. M. Bank jako ubezpieczającym a Towarzystwem (...) S.A. Zgodnie z § 4 ust. 1 części szczególnej umowy kredytobiorcy po wypłacie I transzy kredytu zobowiązani byli złożyć w banku aktualny odpis z księgi wieczystej dla nieruchomości zawierający prawomocny wpis hipoteki oraz wpis praw osób uprawnionych do nieruchomości zgodnie z umową i niezawierający niezakceptowanych przez bank obciążeń w terminie 6 miesięcy od daty dokonania przez sąd wpisu hipoteki, wraz z wnioskiem o wypłatę każdej transzy kredytobiorcy mieli dostarczyć kopie z wypełnionych stron dziennika budowy oraz dokumentację fotograficzną z wykonanych prac budowlanych, która potwierdzą zgodne z przeznaczeniem wykorzystanie środków. Stosownie do § 7 ust. 2 części ogólnej umowy wypłata wskazanej we wniosku o wypłatę kwoty kredytu miała być dokonana przelewem na wskazany w tym wniosku rachunek bankowy prowadzony w banku krajowym. Za prawidłowe wskazanie tego rachunku bankowego odpowiedzialność ponosili wyłącznie kredytobiorcy. Dzień dokonania takiego przelewu miał być uważany za dzień wypłaty wykorzystanego kredytu. Każdorazowo wypłacona kwota złotych polskich, miała zostać przeliczona na walutę, do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty kredytu podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. obowiązującego w dniu dokonania wypłaty przez bank.

(bezsporne, kserokopia umowy- k.29-37, kserokopia załącznika- k.35)

Zgodnie z § 1 ust. 5 części szczególnej umowy spłata kredytu wraz z odsetkami miała nastąpić w 300 równych miesięcznych ratach kapitałowo – odsetkowych. Zgodnie z § 10 ust. 6 części ogólnej umowy rozliczenie każdej wpłaty dokonanej przez kredytobiorców miało następować według kursu sprzedaży waluty, do której jest indeksowany kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., obowiązującego w dniu wpływu środków do banku.

(bezsporne, kserokopia umowy- k.29-37)

W dniu 1 września 2008 r. powodowie i poprzednik prawny pozwanego zawarli aneks do umowy kredytu nr (...), na mocy którego zwiększyli kwotę kredytu do kwoty 228.988,00 zł a kwota, o którą kredyt został podwyższony,

miała być przeznaczona na pokrycie części kosztów budowy domu mieszkalnego w kwocie 45.000,00 zł i na pokrycie kosztów opłaty sądowej w kwocie 184,00 zł. Wypłata tej dodatkowej kwoty miała nastąpić na rachunek bankowy kredytobiorców wskazany we wniosku o wypłatę.

(zeznania powodów: S. D.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 17 lutego 2023 r. 00:07:56 – 00:40:11- koperta k.689, A. D.- protokół rozprawy na płycie CD z dnia 17 lutego 2023 r. 00:40:11 – 01:00:07- koperta k.689, kserokopia aneksu- k.36-37)

Kredyt został wypłacony powodom w 10 transzach w dniach 25 września 2006 r., 24 kwietnia 2007 r., 18 lipca 2007 r., 12 listopada 2007 r., 2 stycznia 2008 r., 8 lutego 2008 r., 25 kwietnia 2008 r., 30 maja 2008 r., 10 września 2008 r. i 8 grudnia 2008 r. W okresie od 25 marca 2011 r. do 26 marca 2018 r. powodowie wpłacili pozwanemu kwotę 147.829,22 zł.

(kserokopia zaświadczenia- k.38-40, kserokopia historii spłat- k.54-55)

Pismem z dnia 24 października 2018 r. powodowie wezwali pozwanego do zwrotu nienależnie pobranych od nich rat kapitałowo – odsetkowych w wyższej wysokości niż rzeczywiście powinni oni spłacić w okresie od dnia 27 października 2008 r. do dnia 26 marca 2018 r. w związku z zawarciem w treści umowy niedozwolonych postanowień umownych, których treść miała wpływ na wysokość spłaconych nich rat kapitałowo – odsetkowych w kwocie 73.198,16 zł. W odpowiedzi na wskazane pismo pozwany poinformował powodów, iż nie znajduje podstaw do zwrotu powodom żądanej przez nich kwoty.

(kserokopia pisma powodów- k.41-43, kserokopia pisma pozwanego- k.44-46)

Ustaleniu stanu faktycznego Sąd dokonał w oparciu o zeznania powodów oraz powołane wyżej dokumenty, których treści strony nie kwestionowały. Sąd pominął natomiast przy ustalaniu stanu faktycznego pozostałe dokumenty złożone przez strony uznając, iż nie mają one znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Przy ustaniu stanu faktycznego Sąd pominął zeznania świadka A. P. z uwagi na to, iż nie można było na ich podstawie ustalić czy miała ona kontakt z powodami wcześniej niż przy podpisaniu przez nich umowy kredytu oraz jakie informacje i pouczenia były im przekazywane przed zawarciem przez nich umowy tym bardziej, że świadek nawet ogólnie nie pamiętała jakie informacje były udzielane klientom banku przed zawarciem umowy kredytu. Zeznania tego świadka nie miały więc znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Przy ustalaniu stanu faktycznego Sąd pominął dokument w postaci oświadczenia M. C. uznając, iż złożone przez niego na żądanie pozwanego oświadczenia dotyczące ustalania przez kredytodawcę stosowanych przez niego kursów walut oraz ustalania przez NBP kursów średnich walut a także możliwości negocjowania przez kredytobiorców warunków umów kredytowych nic do sprawy nie wniosły.

Sąd pominął ponadto dowód z opinii biegłego z zakresu rachunkowości i finansów (...) na fakty wskazane w pozwie, gdyż wobec zmodyfikowania powództwa przez powodów nie miały one znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Sąd pominął także dowód z opinii biegłego z zakresu bankowości i rachunkowości na fakty wskazane w odpowiedzi na pozew uznając, iż także i one nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Po zmodyfikowaniu powództwa powodowie domagali się w pierwszej kolejności stwierdzenia nieważności umowy kredytu nr (...) z dnia 22 września 2006 r. zawartej przez nich z poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w G. oraz zasądzenia od pozwanego na ich rzecz kwoty 147.829,22 zł, stanowiącej świadczenia spełnione przez nich na poczet umowy, która okazała się nieważna.

Jak wynika z art. 189 kpc powód może żądać ustalenia przez Sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. W orzecznictwie i doktrynie przyjmuje się, że interes prawny w rozumieniu tego przepisu istnieje wówczas, gdy zachodzi niepewność stanu prawnego lub prawa, powodująca potrzebę ochrony prawnej. Niepewność ta musi mieć charakter obiektywny, to jest istnieć na podstawie rozumnej oceny sytuacji, w której powód występuje z tego rodzaju powództwem. Dlatego też nie można zakwestionować interesu prawnego w żądaniu ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma ono znaczenie zarówno dla obecnych jak i przyszłych możliwych, ale obiektywnie prawdopodobnych stosunków prawnych i praw, czy sytuacji prawnej podmiotu występującego z żądaniem (patrz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2006 r., II CK 395/05).

W ocenie Sądu powodowie mają interes prawny w ustaleniu nieważności umowy kredytu, niezależnie od losów równoległe zgłaszanego przez nich żądania zapłaty. Podpisanie przez strony umowy kredytu wygenerowało bowiem długoterminowy stosunek prawny, który zgodnie z jego treścią nie został dotychczas wykonany. Ewentualne uwzględnienie roszczenia powodów o zwrot części dokonanych przez nich do tej pory świadczeń na rzecz pozwanego na podstawie tej umowy nie ureguluje w sposób definitywny wzajemnych relacji stron. Wniosek przeciwny byłby zasadny tylko przy przyjęciu, że prawomocne orzeczenie sądu wiąże nie tylko w zakresie sentencji, ale również motywów rozstrzygnięcia, co do czego nie ma jednak zgody w orzecznictwie i doktrynie. Stwierdzenie natomiast nieważności umowy przesądza nie tylko o potencjalnej możliwości domagania się zwrotu już spełnionych świadczeń ale także rozstrzyga w sposób ostateczny o braku obowiązku spełniania w przyszłości wynikających z umowy świadczeń, a więc o zezwoleniu na zaprzestanie spłaty kolejnych rat kredytu. Orzeczenie stwierdzające nieważność umowy niweczy jej skutki ex tunc i z uwagi na związanie zarówno stron, jak i innych sądów jego treścią z mocy art. 365 § 1 kpc, jako swoisty prejudykat, ma istotne znaczenie dla dalszych czynności stron w związku ze spłacaniem kredytu przez powodów. (patrz wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 28 października 2018 roku, sygn. I ACa 623/17) Orzeczenie ustalające znosi zatem wątpliwości stron i zapobiega dalszemu sporowi o roszczenia banku wynikające z umowy. To zaś przesądza o wykazaniu przez powodów posiadania przez nich interesu prawnego w ustaleniu nieważności umowy kredytu.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 roku prawo bankowe w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia przez strony umowy (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r., poz. 2324 ze zm.), przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. W myśl art. 69 ust. 2 prawa bankowego umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Z powyższego wynika, że umowa kredytu jest umową nazwaną. Wynikająca z ustawy definicja tej umowy wskazuje, że jest ona umową dwustronnie zobowiązującą. Z jednej strony bank zobowiązany jest do oddania do dyspozycji drugiej strony kwoty kredytu, a jednocześnie staje się uprawniony do uzyskania spłaty oddanej do dyspozycji kredytobiorcy kwoty. Z drugiej strony, kredytobiorca ma prawo domagać się od banku wypłaty kredytu a potem obciąża go obowiązek zwrotu oddanej do jego dyspozycji kwoty. Wobec nałożenia na kredytobiorcę obowiązku zapłacenia bankowi odsetek oraz prowizji, które mają charakter wynagrodzenia za korzystanie ze środków pieniężnych banku, umowa kredytu jest odpłatna. Jest też umową konsensualną, to znaczy dochodzi do skutku w wyniku samego uzgodnienia przez strony jej podstawowych postanowień. Przedmiotem kredytu musi być określona kwota pieniężna. W umowie muszą być też określone zasady spłaty sumy kredytu.

W chwili zawarcia umowy kredytu przez powodów prawo bankowe nie przewidywało literalnie możliwości udzielania kredytów denominowanych i indeksowanych. Dopiero ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – prawo

bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 165, poz. 984), która weszła w życie w dniu 26 sierpnia 2011 r., dodano w art. 69 ust. 2 pkt 4 a, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, umowa o kredyt powinna określać szczególne zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo – odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Ponadto ustawą tą do art. 69 dodano ust. 3, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo – odsetkowych oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie. W tym przypadku w umowie o kredyt określa się także zasady otwarcia i prowadzenia rachunku służącego do gromadzenia środków przeznaczonych na spłatę kredytu oraz zasady dokonywania spłaty za pośrednictwem tego rachunku.

Choć ustawa prawo bankowe w chwili zawarcia umowy literalnie nie przewidywała możliwości udzielania kredytów indeksowanych, nie budzi wątpliwości Sądu dopuszczalność konstruowania w tym czasie zarówno umów kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do waluty obcej, w których wysokość kwoty kredytu wyrażonej w złotych jest określana (indeksowana) według kursu danej waluty obcej w dniu wydania, jak i umów kredytu denominowanego w walucie obcej, w których wartość kwoty kredytu jest wyrażona w walucie obcej, ale jest uruchamiana w złotych po przyjętym kursie przeliczeniowym. Zastosowanie bowiem konstrukcji przeliczeń pomiędzy walutą krajową i walutami zagranicznymi w celu ustalenia wysokości świadczeń, do których obowiązany jest kredytobiorca w ramach realizacji obowiązku zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu i zapłaty odsetek nie narusza istoty umowy kredytu. Nadal zachowana jest zasada, zgodnie z którą bank udostępnia kredytobiorcy kapitał kredytu, kredytobiorca go wykorzystuje i zobowiązany jest do zwrotu. Zastosowanie przeliczeń oznacza jedynie modyfikację wysokości świadczeń, do których zobowiązane będą strony, ale nie ingeruje w ogólną konstrukcję umowy. Zabieg taki mieści się w granicach swobody umów (art. 353¹ kc) W przypadku umów kredytu indeksowanego miała miejsce modyfikacja istniejącej umowy nazwanej – umowy kredytu, która doprowadziła do wykształcenia się w obrocie pewnego rodzaju tych umów, cechujących się określonymi zasadami ustalania świadczeń stron. Wykształcenie się w praktyce umów o określonych cechach doprowadziło następnie do ich częściowej regulacji ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw.

Zgodnie z art. 4 powołanej wyżej ustawy w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4 a w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone – do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie bank dokonuje bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki. Wskazany przepis wprost potwierdza zatem stosowanie przepisów dodanych ustawą nowelizującą prawo bankowe do umów zawartych przed tą nowelizacją. W tej sytuacji nielogicznym byłoby uznanie, że wyrażona w nim norma nie ma zastosowania, gdyż wcześniej zawarte umowy kredytu indeksowanego czy denominowanego są nieważne jako niedopuszczalne w dacie ich zawierania.

Powodowie twierdzili, że zawarta przez nich umowa kredytu zawiera niedozwolone postanowienia umowne, przez co jest nieważna.

Zgodnie z art. 385¹ kc postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Z przepisu tego wynika zatem, że aby uznać postanowienie umowne za niedozwolone powinny zostać spełnione następujące przesłanki:

- postanowienie nie było indywidualnie uzgodnione (nie było negocjowane),
- postanowienie nie dotyczy sformułowanych jednoznacznie głównych świadczeń stron,

- w wyniku zawarcia w umowie tego postanowienia prawa i obowiązki konsumenta zostały ukształtowane w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami,

- doszło tym samym do rażącego naruszenia interesów konsumenta.

Zgodnie z art. 385² kc oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

W przedmiotowej sprawie poza sporem pozostawało, że powodowie zawierając umowę kredytu działali jako konsumenci. Sąd nie miał też wątpliwości, że kredytobiorcy nie mieli wpływu na kształt postanowień dotyczących klauzul indeksacyjnych zawartych w § 1 ust. 1 części szczególnej umowy, § 7 ust. 2 części ogólnej umowy, § 10 ust. 6 części ogólnej umowy i § 17 części ogólnej umowy. Od ich decyzji zależało czy zawrzeć umowę, w jakiej wysokości chcieliby zaciągnąć kredyt i na jaki okres. Pozwany nie wykazał natomiast, że kredytobiorcy indywidualnie uzgodnili wyżej wskazane postanowienia dotyczące klauzuli waloryzacyjnej, w tym sposób ustalenia wysokości marż dodawanych lub odejmowanych od średnich kursów złotego do danych walut ogłoszonych w tabelach kursów średnich NBP, które to marże miały wpływ na wysokość ustalanych w Tabelach kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. a co za tym idzie na wysokość kredytu do wypłaty oraz wysokość rat tego kredytu. W tym miejscu zaznaczyć należy, że zgodnie z art. 385¹ § 4 kc ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje.

Pojęcie postanowień określających główne świadczenia stron kojarzone jest ze świadczeniami charakteryzującymi daną umowę, określającymi jej istotę, czyli tzw. essentialia negotii, rozumiane jako cechy, według których dokonuje się kwalifikacji konkretnej czynności prawnej do ustawowo wyróżnionych typów czynności. Ocena powinna być dokonywana w odniesieniu do konkretnej umowy z uwzględnieniem indywidualnych okoliczności.

Zdaniem Sądu, głównego świadczenia stron, w przypadku umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej, dotyczą również klauzule indeksacyjne określające kurs wymiany waluty obcej w jakiej ustalane jest zobowiązanie kredytobiorcy i przeliczana jest wysokość podlegającej spłacie w PLN raty kredytu. Decydują one bowiem o wysokości głównych świadczeń kredytobiorcy oraz o wysokości tzw. spreadu walutowego, stanowiącego de facto element wynagrodzenia banku za udzielony kredyt.

Mając powyższe na uwadze stwierdzić należy, że klauzule indeksacyjne zawarte w § 1 ust. 1 części szczególnej umowy, § 7 ust. 2 części ogólnej umowy, § 10 ust. 6 części ogólnej umowy i § 17 części ogólnej umowy dotyczą głównych świadczeń stron umowy. Rozważenia zatem wymagało czy powyższe postanowienia umowne zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, co zgodnie z art. 385¹ § 1 kc wykluczałoby ich kontrolę pod kątem nieuczciwego charakteru w obrocie z konsumentami.

W ocenie Sądu zapisy § 1 ust. 1 części szczególnej umowy stanowiące, że „w dniu wypłaty saldo kredytu miało być wyrażone w walucie, do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty, do której indeksowany jest kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17 umowy” oraz, że „następnie saldo walutowe miało być przeliczane dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży waluty, do której indeksowany jest kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. opisanej szczegółowo w § 17 umowy” a także zapisy § 7 ust. 2 części ogólnej umowy, z których wynikało, że „każdorazowo wypłacona kwota złotych polskich, miała zostać przeliczona na walutę, do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty kredytu podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. obowiązującego w dniu dokonania wypłaty przez bank” oraz § 17 ust. 1 i 2 części ogólnej umowy stanowiące, że „do rozliczania transakcji wypłat i spłat kredytów stosowane miały być odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielonych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku obowiązujące w dniu dokonania transakcji i że kursy kupna określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża

kupna są postanowieniami, które naruszają wymóg przejrzystości materialnej umowy co do wyrażonej w walucie CHF wartości udzielonego kredytu. Na podstawie tych postanowień umowy nie można bowiem określić kwoty pieniężnej odpowiadającej wartości udzielonego kredytu w walucie obcej jako walucie rozliczeniowej. Ustalenie tej kwoty zależało bowiem od dwóch niewiadomych – kursu wymiany waluty i momentu jego ustalenia. Kurs wymiany waluty ma bowiem określać tabela kursowa banku, będąca aktem wewnętrznym, jednostronnym przedsiębiorcy, nieweryfikowalnym jeżeli chodzi o zasady ustalania marży banku odliczanej od obiektywnego i niezależnego od banku kursu średniego złotego do CHF ogłaszanego w tabeli kursów średnich NBP. Brak jest nadto możliwości wskazania w sposób pewny momentu ustalenia tego kursu skoro jak wynika z § 7 części ogólnej umowy wypłata kredytu miała nastąpić w terminie nie dłuższym niż 5 dni roboczych po spełnieniu warunków określonych w § 4 umowy i otrzymaniu przez bank wniosku o wypłatę sporządzonego prawidłowo przez kredytobiorców na formularzu bankowym a jeżeli umowa została zawarta poza lokalem przedsiębiorstwa banku nie wcześniej niż po upływie 10 dni od dnia jej zawarcia. Zgodnie więc z tymi postanowieniami łączącej strony umowy ustalenie salda zadłużenia konsumentów miało nastąpić według kursu kupna waluty CHF obowiązującego w dniu wypłaty kredytu. W oparciu o takie zapisy umowy nie sposób jest uznać, że całkowity koszt zaciąganego przez powodów jako konsumentów zobowiązania został określony w sposób jednoznaczny.

Także zapisy § 10 ust. 6 części ogólnej umowy stanowiące, że „rozliczenie każdej wpłaty dokonanej przez kredytobiorców będzie następować według kursu sprzedaży waluty, do której jest indeksowany kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) S.A., obowiązującego w dniu wpływu środków do Banku” oraz § 17 ust. 3 części ogólnej umowy stanowiące, że „kursy sprzedaży określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży” są postanowieniami, które naruszają wymóg przejrzystości materialnej umowy. W tym przypadku nie sposób jest określić wysokości świadczeń powodów, gdyż zostały one uzależnione od pozostających poza umową tabel kursowych ustalanych przez kredytodawcę w zakresie doliczanej marży w oparciu o niewyjaśnione kryteria.

To te właśnie zapisy nie określają w sposób prosty i zrozumiały głównych świadczeń stron umowy.

Reasumując stwierdzić należy, że analiza powyższych zapisów umowy nie pozwala przyjąć, iż zostały one wyrażone prostym i zrozumiałym językiem jak wymaga tego art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG lub, że zgodnie z art. 385¹ § 1 kc zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Nie sposób jest przyjąć, aby w oparciu o nie przeciętny konsument mógł ustalić lub zweryfikować wysokość swojego zobowiązania, w tym obciążającej go raty spłaty kredytu czyli aby miał pełną świadomość i pełne rozeznanie co do wysokości obciążających go świadczeń. Tym samym zakwestionowane klauzule mogły podlegać kontroli w ramach systemu ochrony konsumentów przed stosowaniem nieuczciwych warunków umowy przez przedsiębiorców.

Niejednoznaczność postanowień dotyczących klauzul indeksacyjnych pozwalała badać czy postanowienia te nie były abuzywne. Należało zatem ustalić czy wskazane postanowienia umowne, kształtowały prawa i obowiązki kredytobiorców w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszały ich interesy.

Dobre obyczaje to reguły postępowania niesprzeczne z etyką i moralnością. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są: niedoinformowanie drugiej strony umowy, spowodowanie jej dezorientacji, wywołanie u klienta błędnego przekonania, wykorzystanie niewiedzy klienta lub jego naiwności, ukształtowanie stosunku prawnego niezgodnie z zasadą równorzędności stron. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są działania potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające od przyjętych standardów postępowania.

Rażące naruszenie interesów konsumenta ma miejsce wówczas, gdy umowa przewiduje nieusprawiedliwione dysproporcje, na niekorzyść konsumenta, w rozłożeniu umownych praw i obowiązków. Chodzi o zawarcie w umowie postanowień, które szczególnie mocno godzą w interesy majątkowe konsumenta.

W ocenie Sądu wprowadzenie do umowy klauzul zawartych w § 1 ust. 1 części szczególnej umowy, § 7 ust. 2 części ogólnej umowy, § 10 ust. 6 części ogólnej umowy i § 17 części ogólnej umowy jest działaniem wbrew dobrem

obyczajom. Na podstawie powyższych postanowień kredytodawca przyznał bowiem sobie prawo do przeliczenia zobowiązania powodów po kursie określonym w tabeli kursowej i do jednostronnego regulowania wysokości rat kredytu waloryzowanego walutą CHF poprzez wyznaczenie w tabelach kursowych kursu sprzedaży CHF oraz wartości spreadu walutowego. Przedmiotowe postanowienia dawały kredytodawcy uprawnienie do określenia wysokości kursu sprzedaży i kupna CHF bez jakichkolwiek wytycznych, ram czy ograniczeń skoro wysokość marż kupna i marż sprzedaży, mających wpływ na te kursy, nie była niczym ograniczona. Kredytodawca miał więc dowolność w kształtowaniu wysokości zobowiązania powodów, których kredyt indeksowany był kursem CHF. Postanowienia dotyczące waloryzacji są niedozwolone również z uwagi na to, że ustalają inną wysokość kursu przyjętego dla przeliczeń kwoty udzielonego kredytu ze złotych na franka szwajcarskiego i inną wysokość kursu przyjętego dla przeliczeń przy ustalaniu wysokości wymaganej spłaty z franka szwajcarskiego na złotówki.

Takie ukształtowanie klauzuli waloryzacyjnej, zgodnie z którym bank może w sposób dowolny i niepoddający się weryfikacji ustalać kursy waluty, stanowiące narzędzie indeksacji, a tym samym wpływać na wysokość własnych korzyści i generować dodatkowe i nieprzewidziane umową koszty dla kredytobiorcy, rażąco narusza zasadę równowagi kontraktowej na niekorzyść konsumenta i dobre obyczaje (patrz wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 21 października 2011 r., VI ACa 420/11).

Klauzulą abuzywną jest postanowienie umowne zezwalające stronie (bankowi) na dowolne kształtowanie wysokości świadczenia drugiej strony. Takie postanowienie nie przestaje być niedozwolone tylko dlatego, że zostało wykorzystane ze stosunkowo niewielkim pokrzywdzeniem kontrahenta. Niedozwolony charakter klauzuli i konieczność jej wyeliminowania z umowy wynika bowiem z nieakceptowalnego oddania jednej ze stron uprawnienia do określenia wysokości świadczenia drugiej strony, niezależnie od tego czy strona zastrzegająca korzystne dla siebie świadczenie wykorzystywała swą uprzywilejowaną pozycję tylko w umiarkowanym stopniu. W świetle bowiem art. 385¹ kc kontroli podlega treść umowy, a nie sposób jej wykonania czy też sposób ewentualnego wykorzystania badanego postanowienia umownego przez przedsiębiorcę, na którego korzyść postanowienie to zostało zastrzeżone. Postanowienie umowne skutkujące rażąco dysproporcją uprawnień i obowiązków kontraktowych na niekorzyść konsumenta jest abuzywne od chwili zawarcia umowy, bez względu na to czy i jak przedsiębiorca skorzysta z przewidzianych w nim uprawnień. Ocena zgodności postanowień umowy z dobrymi obyczajami dokonywana jest na dzień zawarcia umowy. Oznacza to, że kontroli podlega samo uprawnienie do stosowania danej klauzuli a nie sposób jego wykorzystania. Z tej przyczyny wysokość kursów CHF, jakie bank przyjmował do przeliczenia salda kredytu do wypłaty i ustalenia wysokości rat kredytu, nie miała znaczenia dla oceny abuzywnego charakteru postanowień umowy.

Zapisy zawarte w § 1 ust. 1 części szczególnej umowy, § 7 ust. 2 części ogólnej umowy, § 10 ust. 6 części ogólnej umowy i § 17 części ogólnej umowy, w ocenie Sądu, nie tylko kształtują prawa i obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami ale też rażąco naruszają ich interesy. W ocenie Sądu powodowie po analizie wskazanych postanowień umowy nie mogli uzyskać wiedzy o wysokości ich zobowiązania w walucie CHF, która to wysokość miała się przekładać na wysokość rat kredytu, jakie zobowiązani byli spłacać. Ponadto zapisy umowy dawały kredytodawcy prawo do pobierania tzw. spreadu walutowego pomimo braku ku temu ekonomicznego uzasadnienia, a nadto spread ten, rzutujący na wysokość zobowiązania powodów, jest ustalany przez kredytodawcę w sposób jednostronny, a zatem dowolny.

W przypadku kredytów udzielanych, wypłacanych i spłacanych w walucie polskiej, a jedynie waloryzowanych kursem waluty obcej nie dochodzi do żadnych realnych transakcji walutowych związanych bezpośrednio z udzieleniem kredytów, a jedynie do obliczeń matematycznych, których celem jest określenie wartości kredytów udzielonych w PLN oraz wartości poszczególnych rat spłaty według miernika wartości, jakim jest kurs waluty obcej. Kredytodawca nie ponosi zatem żadnych kosztów zakupu waluty w celu wypłaty konkretnego kredytu udzielanego w złotych, ani kosztów jej sprzedaży na rzecz kredytobiorcy i nie powinien oczekiwać ich zwrotu oraz dodatkowego wynagrodzenia (zysku) z tytułu takich czynności. W tym przypadku koszty i wynagrodzenie kredytodawcy powinny zawierać się w ramach odsetek i ujętej w nich marży. Celem indeksacji powinno być zachowanie na przestrzeni ustalonego, długiego okresu na jaki udzielane są kredyty, jednolitej wartości wzajemnych świadczeń stron. Stwierdzić tym samym należy,

że wynikający z umowy obowiązek powodów ponoszenia kosztów spreadu walutowego stanowi nieuczciwą praktykę banku, mającą zagwarantować mu dodatkowe oprócz charakterystycznego dla umowy kredytu oprocentowania, wynagrodzenie.

Jednocześnie sposób, w jaki kredytodawca zastrzegł sobie ten dodatkowy zysk, mijał się z zasadą transparentności i przejrzystości umowy. W postanowieniach umownych nie zostały bowiem sprecyzowane w jakikolwiek sposób kryteria ustalania przez kredytodawcę marży sprzedaży mającej wpływ na kurs sprzedaży CHF i marży kupna mającej wpływ na kurs kupna CHF. Dla oceny abuzywności postanowienia, będącego współźródłem spreadu walutowego, istotne jest zaś to, czy przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o istnieniu różnicy, ogólnie obserwowanej na rynku papierów wartościowych, między kursem sprzedaży a kursem kupna waluty obcej, ale również oszacować potencjalnie istotne konsekwencje ekonomiczne, jakie niosło dla niego zastosowanie kursu sprzedaży przy obliczaniu rat kredytu, którymi zostanie ostatecznie obciążony. Dla przeciętnego bowiem konsumenta, a więc konsumenta dobrze poinformowanego oraz dostatecznie uważnego i ostrożnego istotna jest nie tylko świadomość zastosowania różnych kursów walut przy wypłacie i spłacie kredytu oraz ich zmienności, ale także orientacja co do skali wynikającego stąd, dodatkowego obciążenia finansowego.

Wskazane powyżej uregulowania umowy należy uznać za niedozwolone, gdyż doprowadziły one do ukształtowania stosunku zobowiązaniowego niezgodnie z zasadą równorzędności stron, czyli do nierównomiernego rozłożenia praw i obowiązków między stronami. Ponadto naruszyły one dobre obyczaje, ponieważ doszło do wykorzystania przewagi kontraktowej banku, który dokonując wcześniej fachowej oceny ryzyka kursowego zabezpieczył swoje interesy, a nie interesy powodów, których informowano jedynie o stabilności franka szwajcarskiego.

W tym miejscu należy wskazać, że bank nie wykonał także swoich obowiązków w zakresie poinformowania powodów o ryzyku kursowym. Oświadczenia powodów nie czynią zadość tym obowiązkom. Wprowadzenie do umowy kredytowej zawieranej na wiele lat mechanizmu działania ryzyka kursowego, wymagało szczególnej staranności banku w zakresie wyraźnego wskazania zagrożeń wiążących się z oferowanym kredytem, tak by powodowie mieli pełną wiedzę co do konsekwencji ekonomicznych zawieranej umowy. Przedkontraktowy obowiązek informacyjny w zakresie ryzyka kursowego powinien zostać wykonany w sposób jednoznacznie i zrozumiale unaoczniający powodom, że zaciągnięcie takiego kredytu jest bardzo ryzykowne a efektem może być obowiązek zwrotu kwoty wielokrotnie wyższej od pożyczonej, mimo dokonywania regularnych spłat. Z poczynionych w sprawie ustaleń nie wynikało, by taki obowiązek informacyjny został przez bank wykonany w sposób ponadstandardowy, dający powodom pełne rozeznanie w tym zakresie. Na tę okoliczność pozwany nie przedstawił w zasadzie żadnych dowodów.

Dysproporcja praw i obowiązków stron na niekorzyść powodów jako słabszej strony stosunku zobowiązaniowego jest nieusprawiedliwiona a brak równowagi kontraktowej występuje w stopniu, który rażąco narusza interes majątkowy konsumentów, zobowiązując ich do spłaty zaciągniętego kredytu w wysokości arbitralnie ustalonej przez bank. Jednostronna swoboda kształtowania przez bank sytuacji finansowej powodów uniemożliwiała przy tym sprawdzenie zasadności i prawidłowości decyzji banku, co również narusza prawo powodów do uzyskania pełnej i rzetelnej informacji o czynnikach kształtujących ich obowiązki. Naruszony jest zatem również ich interes pozamajątkowy w postaci niepewności co do okoliczności wpływających na wysokość ich zobowiązania.

To, że powodowie dokonali wyboru kredytu indeksowanego do waluty CHF, nie oznacza bowiem, że wyrazili zgodę na regulowanie w ramach umowy kredytu swoich praw i obowiązków w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami czy też, że wyrazili zgodę na rażące naruszenie ich interesów.

Wobec niejednoznacznych postanowień umowy określających główne świadczenia stron nie sposób jest również przyjąć, że powodowie zawarli umowę kredytu pozostając w pełni świadomi co do wynikających z niej obciążeń a tym samym, że byli w pełni rozeznanii co do ryzyka jakie na siebie przyjmują. Brak jest też dowodu na to, by powodowie zostali pouczeni o zasadach konstruowania przez bank tabel kursowych stanowiących podstawę określenia kursu waluty na potrzeby ustalenia wysokości ich zobowiązania i wysokości rat kredytu w tym w szczególności o zasadach ustalania marż kupna i sprzedaży oraz aby zostali poinformowani o tym jakie będą konsekwencje wysokiego (tj.

wykraczającego poza normalne, typowe wahania) wzrostu wartości waluty do jakiej kredyt jest indeksowany, którego to wzrostu, z uwagi na długi okres, na jaki został zaciągnięty kredyt, nie można przecież było wykluczyć.

Powyższe prowadzi do wniosku, że brak jest podstaw aby przyjąć, iż w chwili zawierania umowy kredytowej powodowie mogli mieć pełne rozeznanie co do tego jak duże jest ryzyko zmiany kursu waluty na przyszłość na przestrzeni wielu lat obowiązywania umowy kredytowej i jakie to będzie miało dla nich skutki ekonomiczne.

Przechodząc do oceny skutków uznania postanowień zawartych w umowie za niedozwolone postanowienia umowne, należy mieć na uwadze, że co do zasady uznanie postanowień umowy za niedozwolone nie powinno powodować upadku całej umowy, gdyż jak stanowi art. 385¹ § 2 kc jeżeli postanowienia umowy nie wiążą konsumenta zgodnie z § 1 tego artykułu, strony są umową związane w pozostałym zakresie.

Utrzymanie w mocy umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej nie będzie możliwe zwłaszcza wówczas gdy uznanie zawartych w niej postanowień za klauzule abuzywne doprowadziłoby nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnicy kursów walutowych, ale również pośrednio do zaniknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją przedmiotowego kredytu do waluty. Skoro zaś klauzule dotyczące ryzyka wymiany określają główny przedmiot umowy kredytu, to obiektywna możliwość utrzymania obowiązywania przedmiotowej umowy wydaje się w tych okolicznościach niepewna.

W ocenie Sądu utrzymanie w mocy łączącej strony umowy kredytu indeksowanego do waluty CHF bez uznanych za niedozwolone postanowień regulujących mechanizm indeksacji jest niemożliwe, gdyż prowadziłoby do zmiany charakteru prawnego tego stosunku obligacyjnego. Wyeliminowane zostałyby bowiem pośrednio z tej umowy ryzyko kursowe związane z indeksacją przedmiotu kredytu do waluty obcej to jest CHF, determinujące zastosowanie w dalszym ciągu obowiązującego postanowienia o oprocentowaniu kredytu określanego według stopy międzybankowej tej waluty tj. LIBOR. Pozostawienie umowy w kształcie okrojonym poprzez wyeliminowanie z niej klauzul indeksacyjnych określających przecież główne świadczenia stron umowy, zdaniem Sądu, stanowiłoby naruszenie art. 353¹ kc wyrażającego zasadę swobody umów. Byłoby sprzeczne z istotą, naturą stosunku zobowiązaniowego, który strony chciały wykreować. Bez takich bowiem postanowień nie może dojść do ważnego zawarcia umowy kredytu indeksowanego kursem waluty obcej. O zaniknięciu ryzyka kursowego można mówić w sytuacji, w której skutkiem eliminacji niedozwolonych klauzul kształtujących mechanizm indeksacji jest przekształcenie kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej w zwykły (tzn. nieindeksowany) kredyt złotowy, oprocentowany według stawki powiązanej ze stawką LIBOR. Zarazem należy uznać, że wyeliminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umów kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu. Oznacza to z kolei, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością (bezskutecznością).

Wskazać w tym miejscu należy dodatkowo należy, że postanowienia uznane za niedozwolone podlegają zniesieniu w całości a nie tylko w zakresie, w jakim ich treść jest niedopuszczalna. Nie było zatem możliwości usunięcia z umowy jedynie części niedozwolonych postanowień umownych z § 17 ust. 2 i § 17 ust. 3 dotyczących marży i pozostawienia do przeliczeń średniego kursu NBP (patrz wyrok TSUE w sprawie C-19/20)

Wyeliminowanie z umowy zapisów regulujących mechanizm indeksacji nie pozwala na utrzymanie w mocy tak ukształtowanego stosunku prawnego jako sprzecznego z naturą (charakterem prawnym) zobowiązania, które strony chciały wykreować. Umowę w tak okrojonym kształcie uznać należy za nieważną. Nie można bowiem zastąpić zawartych w nich niedozwolonych postanowień przepisami o charakterze dyspozytywnym.

Mając na uwadze powyższe Sąd ustalił, iż nie istnieje stosunek prawny wynikający z umowy kredytu nr (...) zawartej w dniu 22 września 2006 r. pomiędzy A. D. i S. D. a (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w G..

Powodowie poza żądaniem stwierdzenia nieważności umowy kredytu zgłosili także jako żądanie główne żądanie zasądzenia łącznie na ich rzecz od pozwanego kwoty 147.829,22 zł w przypadku stwierdzenia nieważności umowy tytułem zwrotu świadczeń spełnionych przez powodów na poczet umowy.

Zgodnie z art. 405 kc kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Przepis ten stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego, to jest takiego, w którym ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (art. 410 § 1 i 2 kc).

Skutkiem stwierdzenia nieważności umowy kredytu w całości jest uznanie, że spełnione przez obie strony tej umowy świadczenia nie miały oparcia w łączącej je umowie. Na podstawie umowy kredytu powodowie świadczyli kwotę 147.829,22 zł.

Mając na uwadze powyższe Sąd w związku z uznaniem za nieważną umowy kredytu nr (...) z dnia 22 września 2006 r. zasądził od pozwanego łącznie na rzecz powodów dochodzoną zmodyfikowanym pozwem kwotę 147.829,22 zł, która stanowiła świadczenie nienależne.

Zwrot świadczenia nienależnego powinien nastąpić po wezwaniu dłużnika, gdyż zgodnie z art. 455 kc jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Powodowie wezwali pozwanego do zwrotu wpłaconych na poczet umowy kwot pismem procesowym modyfikującym powództwo, które zostało doręczone pozwanemu w dniu 22 marca 2021 r. Na podstawie art. 481 kc w zw. z art. 359 § 1 i 2 kc Sąd zasądził zatem od pozwanego na rzecz powodów odsetki ustawowe za opóźnienie od zasądzonej kwoty od dnia 22 marca 2021 r. do dnia zapłaty.

Jednocześnie Sąd stwierdził, iż, wbrew twierdzeniom pozwanego, roszczenie powodów nie było przedawnione w żadnej części. Po wydaniu wyroku TSUE z dnia 10 czerwca 2021 r. w sprawie C-776/19 bezspornym stało się, że termin przedawnienia roszczeń wynikających z kredytów frankowych nie może zacząć biec, dopóki kredytobiorca nie dowie się o wadliwości swojej umowy. Z zeznań powoda wynika, że powodowie dowiedzieli się o wadliwości zawartej przez nich umowy kredytu w 2018 r., kiedy to oddali ją pod ocenę prawnikowi, który w ich imieniu wystąpił do pozwanego z reklamacją.

Ponieważ roszczenie ewentualne pozwu zgłoszone zostało na wypadek nie uwzględnienia przez Sąd żądania ustalenia nieważności umowy kredytu, a Sąd żądanie to uwzględnił, zbędnym było zajmowanie się nim.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc kierując się zasadą odpowiedzialności za wynik procesu i zasądził od pozwanego łącznie na rzecz powodów kwotę 7.434,00 zł, na którą to kwotę złożyły się opłata od pozwu w kwocie 1.000,00 zł, poniesione koszty wynagrodzenia biegłego w kwocie 1.000,00 zł, wynagrodzenie pełnomocnika powodów ustalone stosownie do treści § 2 pkt 6 w zw. z § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. poz. 1800 ze zm.) w kwocie 5.400,00 zł i opłaty skarbowe od pełnomocnictw w kwocie 34,00 zł. Sąd uznał jednocześnie, iż nakład pracy pełnomocnika powodów sprowadzający się do sporządzenia pozwu i jego dwóch modyfikacji, sporządzenia pięciu pism procesowych i udziału w pięciu rozprawach nie uzasadniał przyznania mu wynagrodzenia w wyższej niż stawka minimalna kwocie.

Co do nie pokrytych wydatków w kwocie 3.123,84 zł to Sąd na podstawie 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz.U. z 2022, poz. 1125) zasądził je na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Sieradzu od przegrywającego sprawę pozwanego.